

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Лъчезар Любенов Перчеклийски
за дисертационния труд на Юлиана Кирилова Карпузова –
„Прякорните имена в Кюстендил“,
за получаване на образователната и научна степен „Доктор“
по професионално направление 2.1. Филология,
научна специалност *Български език*
Научен ръководител: доц. д-р Радослав Цонев

1. Биография

Юлиана Карпузова е родена през 1971 г. в гр. Кюстендил. Средно образование завършва в Благоевград (1990 г.), а след това учи във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, където получава магистърска степен в специалността „Български и немски език“ (1996 г.). От 1997 г. до днес Карпузова е учител по български и немски език в Природоматематическата гимназия „Проф. Емануил Иванов“ – Кюстендил.

През 2018 г. Юлиана Карпузова спечелва конкурс за редовен докторант по научната специалност „Български език“ във Филологическия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград. Зачислена е към Катедрата по български език под научното ръководство на доц. д-р Радослав Цонев.

В периода на докторантурата Карпузова е водила семинарни занятия по лексикология и лексикография на българския език, участвала е с доклад в 4 научни конференции (1 национална и 3 международни) и има общо 4 публикации по темата на дисертацията (3 са публикувани, а 1 е одобрена за печат). Докторантката е член на Международната асоциация на славистите „Polyslav“. Отделно от това Ю. Карпузова има и богата визитка, която е свързана основно с работата ѝ като учител и специалист по немски език.

2. Дисертационен труд

Дисертацията (с общ обем 170 с.) включва следните основни части: *Увод*: с. 9 – 12, *Първа глава* („Теоретичен анализ на проблема“): с. 13 – 19, *Втора глава*

(„Прякорни имена в град Кюстендил“): с. 20 – 52, *Трета глава* („Ученически прякорни имена в град Кюстендил“): с. 53 – 73, *Четвърта глава* („Етимология и тълкуване на прякорните /вкл. ученическите/ имена в град Кюстендил“): с. 74 – 145, *Заключение*: с. 146 – 148; *Индекс/Речник на прякорните единици*: 149 – 151, и *Библиография*: с. 152 – 170.

В **уводната част** Ю. Карпузова посочва *предмета* (прякорните имена в Кюстендил), *целите и задачите* (семантична, словообразователна и етимологична класификация на прякорите) и *методологията* на изследване (авторката е използвала богат набор от методи). Изборът на тема е мотивиран от липсата на подобни изследвания за град Кюстендил.

Първа глава включва разсъждения на различни автори върху понятията *прякор*, *прозвище* и *прякорно име*. От посочените три термина Ю. Карпузова избира да използва (като синонимни) в дисертацията само *прякор* и *прякорно име*. Отбягва употребата на понятието *прозвище*, тъй като значението му не е достатъчно добре прецизирано и разграничено от другите два термина в българската ономастика (с. 15). По-нататък в главата авторката разглежда научната литература, свързана с прякорните имена в България.

Във **Втора глава** са анализирани прякорните имена в Кюстендил. Семантичната класификация е направена въз основа на мотивиращия признак, който стои в основата на тяхното създаване. По този начин прякорите са разпределени в 15 тематични групи. Направени са изводи относно особеностите на семантичната мотивираност на прякорните имена. Авторката посочва, че с най-голяма продуктивност са прякорите, свързани с различните външни и физически качества, а също и тези, които са създадени въз основа на някакви психически черти и слабости в характера. Прави впечатление, че повечето от тези названия са на мъже. От общо 323 прякорни имена само 32 са на жени. Разгледаните от семантична гледна точка наименования са подложени и на словообразователен анализ. Тук прякорите са разделени на две големи групи – транспозиционни и трансформационни. В изводите Карпузова отчита, че в количествено отношение преобладават названията от първата група.

В **Трета глава** е направен семантичен и словообразователен анализ на

ученическите прякори в Кюстендил. Вероятно обособяването на тези наименования е породено от желанието на авторката да направи сравнение между поколенията, като същевременно с това дава възможност да се видят съвременните мотиви за образуване на прякорни имена. В изводите се вижда, че и тук „по-голямата част от прякорите са възникнали според специфични физически качества и външни признаци на лицата и според психическите черти или слабости в характера и манталитета им“ (с. 61). Важен е изводът за влиянието на интернет и компютърните игри върху даването на прякорни имена на ученици.

Четвърта глава от дисертационния труд дава тълкуване на прякорите в град Кюстендил. При обясненията се търси етимологията на наименованията, а заедно с това се посочва и връзката между мотивиращата лексема и семантичната обосновааност на прякора. Езиковият материал е подреден по азбучен ред, като е структуриран във вид на два речника, т.е. ученическите прякорни имена отново са разделени от останалите прякори. Към всяка от групите са направени изводи за произхода на лексемите. Най-много са наименованията, които имат славянски произход.

В **Заклучението** е направено сравнение между прякорните имена и ученическите прякори в Кюстендил. Изводите са точни и се основават на представения в работата анализ.

В **Индекс/речника** на прякорните единици са представени всички анализирани названия. Към всяка речникова единица са посочени страниците в дисертацията, където се споменава прякорното име.

Библиографският списък включва 53 заглавия на научни изследвания, повечето от които са цитирани в труда, както и 23 заглавия на различни справочници.

Общото впечатление от дисертацията на Юлиана Карпузова е много добро. Темата за прякорните имена в Кюстендил е дисертабилна, езиковият материал е интересен и разнообразен от структурно и семантично гледище, заявената методология е приложена последователно, анализите и изводите в работата са научно издържани. Текстът е четивен, терминологията е овладяна, а

езикът следва особеностите на научния стил. В съдържанието на дисертацията не бяха открити следи от плагиатство. Използваните в дисертацията трудове са цитирани коректно.

3. Критични бележки

Препоръчвам на дисертантката при евентуално отпечатване на труда да преосмисли класификацията на някои от прякорните имена в раздела „Словообразуване ...“ (стр. 34 – 52, 63 – 67). Например прякори като *ЗлатАРо*, *ВъглищАРо*, *ГълабАРо*, *КучкАРКАта*, *КартингИСТа*, *ОбщАКа*, *БояДЖИЯта* и др. са оформени чрез суфиксация, т.е. те са чисти трансформационни (друг термин е мутационни) образувания. *КомунЯГАта* пък е модификационен облик, при който наставката *-яга* придава на новообразуваната дума пейоративно значение. Въпреки диалектния определителен член прякорът *Шампионо* трябва да се класифицира в групата „Думи, заети от чужди езици“. Същото се отнася и за *Перфораторо*, *Боксеро* и др. Добре е да се отделят в отделна подгрупа прякорите, които включват субстантивирани прилагателни имена (*Чистия*, *Бавния*, *Общата*, *Надменната* и др.).

4. Автореферат

Авторефератът (общо 43 стр.) отразява основните моменти от структурата и съдържанието на дисертационния труд. Приносите, които са представени в приложението (стр. 41), са действителни.

5. Статии, свързани с темата на дисертацията

С темата на дисертацията са свързани 3 публикувани статии (четвъртата е одобрена, но не е излязла от печат). В тях авторката е разгледала 1) начините за образуване на ученически прякори в Кюстендил, 2) семантичните особености на кюстендилските прякорни имена и 3) семантичните особености на ученическите прякори в града. Две от статиите са публикувани в редактирани колективни томове в България, а едната е отпечатана в сборник, който се индексира в Web of Science.

6. Общо заключение

В заключение искам да посоча, че в дисертацията „Прякорните имена в Кюстендил“ и съпътстващите я публикации докторантката е извършила солидна

изследователска работа (събиране на езиков материал на терен, систематизация, класификация, анализ и обобщения), която е приносна за българската ономастика (в частност – антропонимията). Трудът е издържан в научно отношение, а поставените цели и задачи са изпълнени. Поради това ще гласувам положително за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Юлиана Кирилова Карпузова по професионално направление 2.1. *Филология*, научна специалност *Български език*.

09.08.2021 г.

Доц. д-р Лъчезар Перчеклийски